

Ekman
Högskolan för lärarutbildning i Stockholm
Institutionen för pedagogik

Kerstin Ek Astrid Pettersson

Utvärdering genom uppföljning av elever

IV. Elevers uppfattning om sig själva i skolan

TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ

Forskningsgruppen för studier av
utvecklingsprocesser och utbildning

**Utvärdering
genom uppföljning av elever
IV**

Högskolan för lärarutbildning i Stockholm
Institutionen för pedagogik

Rapport 4/1985

Kerstin Ek Astrid Pettersson

Utvärdering genom uppföljning av elever

IV. ELEVERS UPPFATTNING OM SIG SJÄLVA I SKOLAN

En jämförande studie av två
enkätundersökningar
i årskurs 3 och 6

Forskningsgruppen för studier av
utvecklingsprocesser och utbildning

Högskolan för lärarutbildning i Stockholm
Institutionen för pedagogik
Postadress: Box 34103, 100 26 STOCKHOLM
Besöksadress: SvD-huset, Rålambsvägen 7, Stockholm
Telefon: 08-22 16 80

Forskningsgruppen för studier av utvecklings-
processer och utbildning
Vetenskaplig ledare:
professor Bengt-Olov Ljung

Projektet Utvärdering genom uppföljning av elever (UGU)
Projektledare:
Docent Ingemar Emanuelsson

ISSN 0348-4335
ISBN 91-7656-094-5

Förord

Projektet "Utvärdering genom uppföljning av elever" (UGU) är som namnet antyder ett longitudinellt projekt. Dess övergripande syfte är utvärdering av skolan genom uppföljning och studier av individers utbildning och utveckling.

Projektet genomförs i samverkan mellan Skolöverstyrelsen och Statistiska centralbyrån. SÖ är finansiär av den del av projektet som förlagts till institutionen för pedagogik vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm (Forskningsgruppen för studier av utvecklingsprocesser och utbildning). I ledningsgruppen finns också Universitets- och Högskoleämbetet representerat. För en utförlig presentation av projektet hänvisas till de två första projektrapporterna (Emanuelsson, 1979 och 1981).

För närvarande pågår i projektet en uppföljning av två undersökningsgrupper, som utgörs av elever som gick i årskurs sex i grundskolan våren 1980 samt av elever som tillhörde årskurs tre våren 1982. Urvalet består av ca 10 000 individer ur vardera årskullen. I ett stratifierat urval av 29 kommuner valdes ett antal hela klasser ur de aktuella årskurserna. Det är frågor ur formulär givna till dessa elever som utgör underlag för bearbetningarna i denna rapport.

Projektets longitudinella karaktär gör att rapportering av huvudresultat kommer att dröja. Det är dock en ambition i planeringen att också ta vara på de möjligheter som finns under projektarbetets gång genom att rapportera intressanta resultat av tvärsnittsanalyser. Därvid utnyttjas kontinuerligt projektets växande bas av insamlade data. Detta är en sådan rapport, där elevers svar på använda frågeformulär redovisas.

I en separat bilagedel till rapporten finns frågeformulär och en redovisning av svarsfördelning, bortfall och signifikansprövning. Där redovisas också skillnader i svarsfrekvenser mellan årskurser och kön. Rapportens bilagedel kan rekvireras från UGU-projektet, Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning, Box 34 103, 100 26 Stockholm.

Resultatkapitlets första del (kap. 4.1, 4.2) har skrivits av Kerstin Ek och dess andra del (kap. 4.3, 4.4) av Astrid Pettersson. Övriga kapitel Bakgrund, Undersökningens syfte, Sammanfattning och Slutord har de skrivit gemensamt.

Kerstin Frank har renskrivit manus.

En förteckning över rapporter, arbetsrapporter, artiklar o dyl. som redovisar delresultat från UGU-projektet finns längst bak i rapporten.

Stockholm i mars 1985

Ingemar Emanuelsson
projektledare

	TABELLFÖRTECKNING	
	FIGURFÖRTECKNING	
	SAMMANFATTNING	1
1.	BAKGRUND	7
1.1	UGU-projektets syfte	7
1.2	Urval av elever	7
1.3	Data	8
2	ELEVFORMULÄREN	9
3	UNDERSÖKNINGENS SYFTE	12
4	RESULTATREDOVISNING	13
4.1	Inledning	13
4.2	Elevernas uppfattning om sig själva i olika skolsituationer	13
4.2.1	Elevernas självuppfattning relaterat till grundläggande färdigheter och övningsämnen	14
4.2.2	Elevers svar på frågor som rör relationer till lärare och klasskamrater	23
4.2.3	Vad vill eleverna bli bättre på?	28
4.3	Elevernas upplevda möjligheter att klara skoluppgifter	30
4.3.1	Elevernas uthållighet och koncentrationsförmåga	30
4.3.2	Elevernas kamratkontakter	34
4.3.3	Elevernas upplevelse av skolan	35
4.3.4	Elevernas hemsituation	38
4.4	Attitydfrågor i årskurs 3	42
5	SLUTORD	47
	REFERENSER	48
	RAPPORTSAMMANDRAG	
	SUMMARY	
	RAPPORTER, ARTIKLAR, MM FRÅN UGU-PROJEKTET	
	RAPPORTFÖRTECKNING	
	SEPARAT BILAGEDEL	
1.	Eleveformulär årskurs 6	
2.	Eleveformulär årskurs 3	
3.	Svarsfördelning, bortfall och signifikansprövning av frågor i elevformulären	
4.	Procentuella skillnader i svarsfrekvens mellan årskurs och mellan kön	

TABELLFÖRTECKNINGSid

Tabell

1	Förteckning över antalet klasser per kommun för årskurs 6 1979/80 och för årskurs 3 1981/82.	8
2	Elevers svar på frågor om deras förmåga att räkna i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	14
3	Elevers svar på frågor om deras förmåga att stava i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	15
4	Elevers svar på frågor om deras förmåga att läsa i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	16
5	Elevers svar på frågor om de förstår det de läser i skolan i årskurs 3. Procentuell fördelning.	17
6	Elevers svar på frågor om de tycker om att berätta för klassen i årskurs 3. Procentuell fördelning.	18
7	Elevers svar på frågor om deras förmåga att rita och måla i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	19
8	Elevers svar på frågor om deras förmåga i gymnastik i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	20
9	Elevers svar på frågor om de är bra i skolan i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	21
10	Elevers svar på frågor om läraren bryr sig om dem i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	23
11	Elevers svar på frågor om det är svårt att förstå när läraren förklarar för hela klassen, i årskurs 3 och i årskurs 6. Procentuell fördelning.	24
12	Elevers svar på frågor om de ber läraren om hjälp när de inte förstår i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	25
13	Elevers svar på frågor om att arbeta ihop med klasskamrater i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	26
14	Elever som svarar ja på frågor om de ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre i olika avseenden i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.	29

15	Elevers svar på frågan "Ger du upp om du får en svår uppgift i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du lätt för att ge upp om du får en svår uppgift i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	30
16	Elevers svar på frågan "Tänker du ofta på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Sitter du ofta och tänker på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	31
17	Elevers svar på frågan "Gör du ditt allra bästa även med tråkiga uppgifter?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Gör du ditt allra bästa även i ämnen du tycker är tråkiga?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	31
18	Elevers svar på frågan "Kan du bli bättre i skolan om du anstränger dig mer?" i årskurs 3. Procentuell fördelning.	32
19	Procentuell andel elever i årskurs 6, som skulle bli bättre, lika bra eller sämre i skolan om de ansträngde sig mer.	34
20	Elevers svar på frågan "Har du ibland någon skolkamrat hemma hos dig?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du ibland någon skolkamrat med dig hem?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	34
21	Elevers svar på frågan "Är du ofta för dig själv på rasterna?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du ofta vara för dig själv på rasterna?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	35
22	Elevers svar på frågan "Tycker du att du får lära dig mycket onödigt i skolan?" i årskurs 3 och 6. Procentuell fördelning.	36
23	Elevers svar på frågan "Blir du besviken om det går dåligt på ett prov?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Blir du besviken om du har dåligt resultat på ett prov?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	36
24	Elevers svar på frågan "Är du ofta orolig för sänt som händer i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Oroar du dig ofta över sänt som händer i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	37

Tabell		<u>Sid</u>
25	Elevers svar på frågan "Är du rädd för att svara på frågor i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Tycker du att det är obehagligt att svara på frågor i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	37
26	Elevers svar på frågan "Brukar någon därhemma hjälpa dig med skolarbetet?" i årskurs 3 och 6. Procentuell fördelning.	39
27	Elevers svar på frågan "Brukar du berätta hemma när det gått dåligt för dig i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du tala om hemma hur det gått för dig på prov, även om det gått dåligt?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	39
28	Elevers svar på frågan "Blir dina föräldrar besvikna när det gått dåligt för dig i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Verkar det som att dina föräldrar blir besvikna om du talar om att det gått dåligt på ett prov?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	40
29	Elevers svar på frågan "Får du sitta i lugn och ro hemma om du vill arbeta med läxor eller andra arbetsuppgifter?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du möjlighet att hemma sitta i lugn och ro om du vill arbeta med läxor eller andra hemuppgifter?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	40
30	Elevers svar på frågan "Pratar du med dina föräldrar om sånt du tänker på?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du prata med dina föräldrar om sånt du funderar över?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.	41
31	Elevers svar på frågor om det är lätt eller svårt med olika grundläggande färdigheter i årskurs 3. Procentuell fördelning.	42
32	Elevers svar på frågor om det är roligt eller tråkigt med olika grundläggande färdigheter, årskurs 3. Procentuell fördelning.	43
33	Elevers svar på frågor om övningsämnen, årskurs 3. Procentuell fördelning.	44

FIGURFÖRTECKNING

Figur		<u>Sid</u>
1	Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att de kan räkna respektive stava bra.	2
2	Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att de är dåliga på att läsa, rita och måla och i gymnastik	3
3	Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att läraren bryr sig om, som inte tycker att det är svårt att förstå när läraren förklarar, som ber läraren om hjälp och som tycker om att arbeta ihop med kamrater.	27
4	Rangordning efter procentuell andel pojkar och flickor som svarat att ämnen/uppgifter är lätta resp svåra i årskurs 3.	45

SAMMANFATTNING

I denna rapport beskriver vi hur elever i två årskurser upplever sin skolsituation och sig själva i denna situation. Alla frågor rör skolan på något sätt. Frågorna har relaterats till skolan i allmänhet, till vissa skolämnen och till kamrater, lärare och föräldrar. Några frågor har rört elevernas syn på sin egen koncentrationsförmåga m m. Vi har också studerat skillnader i svarsmönster mellan kön och årskurser. Det senare har ibland varit svårt eftersom vissa frågor har formulerats olika i de två årskurserna. Vi vill poängtera att det inte är samma elever som besvarat frågorna både i årskurs 3 och 6. Aldersskillnaden mellan eleverna är fem år. Det kommer att finnas möjlighet att senare studera samma elevers svar på frågorna både i årskurs 3 och 6. Eleverna som gick i årskurs 3 läsåret 1981/82 kommer nämligen våren 1985, då de går i årskurs 6, att svara på i stort sett samma frågor.

I denna sammanfattning innebär ordet "fler" en större andel elever. Med "färre" elever menas på motsvarande sätt en mindre andel elever. Antalet pojkar och flickor är ungefär detsamma i båda årskurserna. Skillnaden i svarsprocent mellan kön och årskurser har redovisats i den separata bilagedelen (bil. 4).

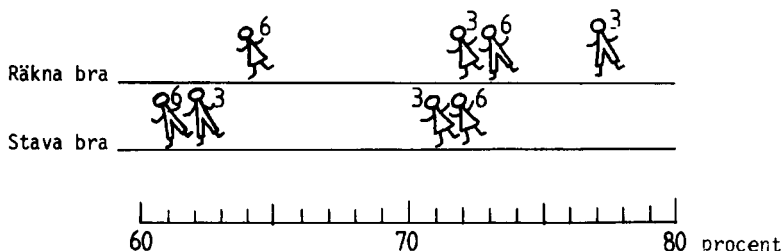
Hur tycker eleverna att de är i skolan? Vi har frågat om de tycker att de är bra i skolan. Fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6 (73 procent respektive 65 procent) tycker att de är bra i skolan. Fler elever i årskurs 6 än i årskurs 3 (63 procent respektive 59 procent) tänker ofta på att de skulle vilja vara bättre i skolan. Över hälften av eleverna svarar att de kan bli bättre i skolan om de anstränger sig mer.

Är eleverna nöjda med det de får lära sig i skolan? Ungefär tre gånger så många elever i årskurs 6 som i årskurs 3 (37 procent respektive 14 procent) tycker att de får lära sig mycket onödigt i skolan. Det är i bägge årskurserna fler pojkar än flickor som tycker så. Många elever i årskurs 6 upplever att de får lära sig mycket onödigt i skolan. En förklaring till att det är så många som anser detta kan vara att mycket av skolans verksamhet siktar på framtiden. Detta är något som på följande sätt uppmärksammats i läroplanen

"I valet av innehåll finns därför alltid en spänning mellan elevernas omedelbart upplevda behov och intressen av de kunskaper de behöver på sikt för att kunna fungera i samhället i övrigt". (Lgr 80, sid 15)

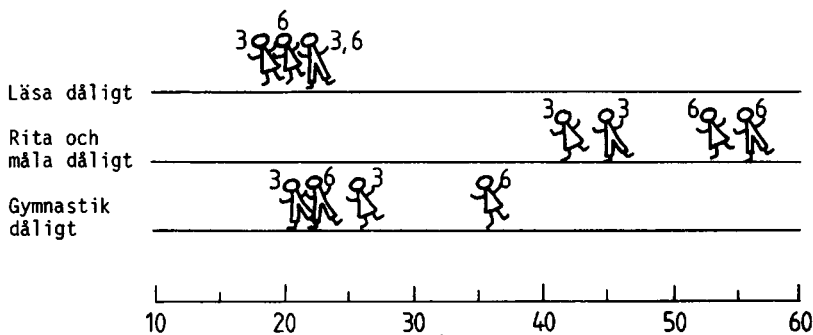
Känner sig eleverna trygga i sin skola? En fjärdedel av eleverna (25 procent i årskurs 3 och 21 procent i årskurs 6) oroar sig ofta för sånt som händer i skolan. En tredjedel av eleverna i årskurs 3 är ibland rädda för någon i skolan.

Många frågor har anknytning till ämnena i skolan. I stort sett är det fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6, som tycker att de är bra i olika ämnen eller svarar nej på frågor om de är dåliga. Trots detta är det genomsnittligt fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6 som skulle vilja vara bättre i de olika ämnena frågorna tar upp. Skillnaderna i svarsmonster mellan könen i årskurs 3 förstärks för det mesta i årskurs 6.

Figur 1. Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att de kan räkna respektive stava bra.

Som framgår av figur 1 är det fler elever i bägge årskurserna som tycker att de kan "räkna bra" än "stava bra". Fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6 tycker att de kan räkna bra. Det är fler pojkar än flickor som tycker att de är bra på att räkna. Det är också fler pojkar än flickor som tycker att det är lätt att räkna. Fler flickor än pojkar tycker att de kan stava bra.

Figur 2. Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att de är dåliga på att läsa, rita och måla och i gymnastik.

Det är lika många elever i båda årskurserna (20 procent), men något fler pojkar än flickor, som tycker att de läser dåligt. Så gott som alla elever i årskurs 3 förstår vad de läser i skolan. Dock vill varannan elev förstå mer av det de läser i skolan. (Frågorna om förståelse av det lästa finns enbart för årskurs 3).

Det är dubbelt så många elever som tycker att de ritar och målar dåligt än som tycker att de läser dåligt. Däremot är det ungefär lika många i bägge årskurserna som tycker att de är dåliga i gymnastik och dåliga på att läsa.

Det är fler elever i årskurs 6 än i årskurs 3 som tycker att de är dåliga på att rita och måla och dåliga i gymnastik. Skillnaden i svarsmonster mellan könen i gymnastik är slående. Den är allra störst i årskurs 6, där 36 procent av flickorna mot 22 procent av pojkarna tycker att de är dåliga i gymnastik. Det är också en betydligt större andel flickor än pojkar i den årskursen som ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre i gymnastik.

Det är fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6 som bedömer sin egen förmåga i skolämnen positivt (eller mindre negativt) men det är fler elever i årskurs 3 än i årskurs 6 som har en önskan att vara bättre. Skillnaden i svarsmonster mellan könen är inte lika entydig utan skiftar mellan de olika skolämnena.

Ytterligare en fråga rör skolämnen. Den gäller prov. Det är betydligt fler elever i årskurs 6 än i årskurs 3 (65 procent respektive 43 procent) som blir besvikna då de fått dåligt resultat på prov. Elevsvaren på frågan hänger säkert samman med hur ofta prov förekommer och vilken betydelse eleverna själva, deras föräldrar och lärare lägger vid prov.

Vissa frågor handlar om hur eleverna tror att andra ser på dem och deras förmåga i olika ämnen. Eleverna bedömer sin egen förmåga mer negativt än vad de tror att andra dvs lärare, föräldrar och kamrater gör. Till exempel tycker 66 elever av 100 i årskurs 3 att de kan stava bra. 83 elever av 100 tror dock att föräldrarna tycker att deras barn stavar bra (se sid 15). Eleverna tror att framför allt föräldrarna är positiva till deras insatser i skolämnen.

Vad beträffar förhållandet till lärarna är det så att de flesta eleverna ber läraren om hjälp när de inte förstår. Var tionde elev i årskurs 3 och tre gånger så många elever i årskurs 6 skulle ändå vilja be läraren om hjälp oftare än vad de gör. Två elever av tio tycker att det är svårt att förstå när läraren förklarar för hela klassen. Det är färre elever i årskurs 6 än i årskurs 3 som tycker att läraren bryr sig om dem. Men det är färre elever i årskurs 6 än i årskurs 3 som ofta tänker på att läraren skulle bry sig mer om dem.

När det gäller kamratkontakter svarar nio elever av tio att de tycker om att arbeta ihop med klasskamrater. Däremot är det inte lika många som tror att klasskamraterna tycker om att arbeta ihop med dem. Dubbelt så många elever i årskurs 3 som i årskurs 6 (14 procent respektive 7 procent) svarar att de ofta är för sig själva på rasterna.

Frågor som rör elevernas hemsituation visar att tre elever av fyra, fler flickor än pojkar, brukar få hjälp hemma med skolarbetet. Så gott som alla elever har möjlighet att sitta i lugn och ro hemma med läxor. Tre elever av fyra och även här fler flickor än pojkar brukar prata med sina föräldrar om sånt de tänker på. Det innebär att en elev av fyra uppger att de inte brukar prata med sina föräldrar om sånt de tänker på.

Fler elever i årskurs 6 än i årskurs 3 (40 procent respektive 30 procent) tänker ofta på annat, när de ska räkna eller skriva i skolan. Det gäller för fler pojkar än flickor. Tendensen är att fler elever i årskurs 3 visar koncentration och tålamod med skoluppgifter.

I denna rapport har vi försökt beskriva hur elever i två årskurser i grundskolan uppfattar sig själva i sin skolsituation. Studien har avgränsats till det material som insamlats inom UGU-projektet. De bearbetningar som gjorts är frekvensbearbetningar i syfte att ta vara på möjligheten till tvärsnittsjämförelser på stora urval vid longitudinell forskning. Studien har inte syftat till att omfatta mer ingående analyser.

Vi har ibland, särskilt då vi försökt tolka resultaten, brottats med frågan "Vad har egentligen barnen svarat på?" "Hur har de uppfattat frågorna?". Som exempel kan vi nämna frågan i årskurs 6 "Har du ibland någon skolkamrat med dig hem?". Den kan ha tolkats bokstavligen så att kamraten skall följa med hem direkt efter skolans slut. Om däremot kamraten kommer senare kan frågan ha besvarats med nej. I frågeformuleringen för årskurs 3 har denna oklarhet försvunnit, då formuleringen är: "Har du ibland någon skolkamrat hemma hos dig?" Denna fråga får tjäna som exempel på hur svårt det ibland är att jämföra elevernas svar mellan de bägge årskurserna.

Varje fråga har behandlats för sig i resultatredovisningen. Vi har inte undersökt hur samma elever har svarat på olika frågor. Därför kan vi inte besvara frågor av typen "Hur har elever som svarat att de är oroliga för sånt som händer i skolan svarat på andra frågor t ex frågor om kamratkontakter?" eller "Hur har de elever som svarat att de är bra i skolan svarat på andra frågor?" Vi har alltså inte beskrivit grupper av elever som svarat på ett sätt som tyder på att de uppfattar sin egen förmåga och insats i skolan som negativ respektive positiv. Det har inte varit syftet att belysa detta i och för sig mycket intressanta perspektiv. Detta perspektiv blir ännu intressantare

då vi kan följa samma årskull elever genom mellanstadiet. Då kan vi också se om och hur svarsmönstren för samma elever har ändrats. Inom UGU-projektet finns snart den möjligheten. Eleverna som besvarade projektets frågeformulär i årskurs 3 kommer som tidigare nämnts att besvara i stort sett samma frågor när de går i årskurs 6 våren 1985.

1 BAKGRUND

1.1 UGU-projektets syfte

Projektet "Utvärdering genom uppföljning av elever" (UGU) är en longitudinell undersökning vars huvudsakliga syfte är att utvärdera skolans roll för elevers utveckling under och efter skoltiden. Undersökningen är ett led i utvärderingen av skolan och skall ge möjlighet till studier av hur det reformerade skolsystemet svarar mot uppställda mål. En viktig del av undersökningen är att systematiskt studera elevers utveckling i olika årskullar med vissa tidsintervall.

1.2 Urval av elever

Projektets undersökningar baseras på urval ur två årskullar elever. De flesta eleverna är födda 1967 respektive 1972. Urvalet har gjorts i två steg. Först gjordes ett stratifierat urval av 29 utav landets 277 kommuner. Kommunerna grupperades i tretton olika strata beroende på folkmängd, andelen socialistiska mandat i kommunalfullmäktige, andelen sysselsatta inom offentlig förvaltning och andelen invandrar-elever. Ur varje stratum drogs slumpmässigt två kommuner. Dessutom valdes storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö direkt och bildade ett stratum för sig. Urvalsförfarandet var detsamma för årskurs 6 och 3.

När urvalet av kommuner var klart gjordes ett urval av klasser. För årskurs 6 valdes 430 st och för årskurs 3 valdes 553 st. Antalet klasser är större i årskurs 3 än i årskurs 6. Det beror på att antalet elever per klass är lägre på lågstadiet än på mellanstadiet. Tabell 1 visar hur antalet klasser i urvalen fördelar sig på de 29 kommunerna.

Tabell 1. Förteckning över antalet klasser per kommun för årskurs 6 1979/80 och för årskurs 3 1981/82.

Kommun	Antal klasser		Kommun	Antal klasser	
	åk 6	åk 3		åk 6	åk 3
Järfälla	17	22	Mölnadal	17	19
Stockholm	26	30	Vänersborg	17	16
Ålvkarleby	8	9	Töreboda	7	7
Katrineholm	17	19	Lidköping	17	14
Eskilstuna	15	33	Hammarö	8	11
Strängnäs	16	17	Hällefors	7	8
Oskarshamn	17	18	Örebro	15	30
Perstorp	5	5	Karlskoga	17	20
Svalöv	10	11	Surahammar	9	9
Malmö	26	30	Ludvika	17	21
Höganäs	13	17	Ange	12	12
Eslöv	16	19	Örnköldsvik	16	30
Varberg	17	34	Luleå	18	30
Öckerö	11	13	Haparanda	10	13
Göteborg	29	36			

Har utvalda
är de
definierade
grupperna?

Undersökningsgrupperna definierades som de elever som den 15 april 1980 respektive 1982 tillhörde de utvalda klasserna. 9 klasser i årskurs 6 och 12 klasser i årskurs 3 har vägrat delta i undersökningen. Dessutom har enskilda elever och/eller målsmän vägrat delta. Då dessa vägrare uteslutits består undersökningsgruppen av 9108 elever i årskurs 6 och 9502 elever i årskurs 3.

1.3 Data

De data som samlats in från bägge årskullarna består av skoladministrativa data insamlade av SCB och av projektdata. Projektdata utgörs av besvarade elevformulär, resultat av olika test och besvarade frågeformulär från målsmännen. Dessutom finns uppgifter om elevernas standardprovsresultat för den äldre årskullen.

2 ELEVFORMULÄREN

Emanuelsson (1979, 1981) har beskrivit undersökningens instrument. Ett av dessa är frågeformulär till eleverna. Elevernas svar på frågorna skall ge en uppfattning om hur de upplever sig själva i skolan. Därutöver finns frågor om elevernas intresse för och attityder till skolan. Många frågor är gemensamma för bägge årskullarna.

Elevformuläret för årskurs 6 (bilaga 1 i separat bilagedel) består av 48 frågor. De tio första frågorna tar upp elevernas självuppfattning i olika skolsituationer. Varje fråga är uppdelad i tre delar. Den första delen handlar om vad eleven anser om sig själv i olika skolsituationer. Den andra innehåller frågor om vad eleven tror att andra tycker om henne/honom. I den tredje delen tar eleven ställning till hur han/hon skulle vilja vara i olika situationer.

Därefter kommer tio frågor där eleven jämför sig själv med andra. På en stege med nio stegpinnar ringar eleven in den pinne eleven tror att han/hon står på. Frågorna handlar om hur bra eleven klarar av vissa situationer jämfört med andra, antingen kamrater, lärare eller föräldrar.

På femton frågor sätter eleven sedan ett kryss för det svar som passar bäst för honom/henne, antingen ja eller nej. Frågorna handlar om elevernas upplevda möjligheter att klara av uppgifter i skolarbetet d v s:

elevens uthållighet och koncentrationsförmåga
elevens upplevelse av skolsituationen
elevens kamratkontakter
elevens hemsituation

Övriga frågor handlar om tillval och val av alternativkurs, yrkesaspirationer, besök på föräldrarnas arbetsplatser och elevernas fritidssysselsättningar.

$$\frac{8425}{9108} = 92,5\%$$

Frågeformuläret för årskurs 6 har besvarats av 8425 elever under veckorna 16 - 18 1980. Det innebär att 93 procent av undersökningsgruppen har besvarat det. Bortfallet utgörs av elever som var frånvarande då formuläret skulle besvaras. Det interna bortfallet på de frågor, som behandlas i denna rapport varierar mellan 0,4 och 5,6 procent.

if. s. 8

Elevformuläret för årskurs 3 (bilaga 2 i separat bilagedel) innehåller i stort sett samma frågor som elevformuläret för årskurs 6. Vid utarbetandet av formuläret för årskurs 3 har större vikt lagts vid frågor om grundläggande färdigheter. Dessutom har några attitydfrågor tillkommit. Vissa för årskurs 3 inaktuella frågor har uteslutits, t ex frågor om tillval och alternativkurs. Frågorna för årskurs 6 har språkligt anpassats till årskurs 3 och textmassan har minskats.

Utprovningarna av elevformuläret för årskurs 3 har redovisats av Pettersson (maj 1982).

Årskurs 6 formulärets tio frågor om elevernas självuppfattning i olika skolsituationer utökades med två frågor för årskurs 3. Förutom att språket anpassats till den yngre årskullens elever har bilderna ritats om.

Arton frågor i formuläret för årskurs 3 handlar om elevernas upplevda möjligheter att klara av uppgifter i skolarbetet. Dessa frågor förekommer även i formuläret för årskurs 6. De flesta frågorna har dock formulerats om, för att eleverna i årskurs 3 lättare ska kunna läsa och förstå dem.

Tio frågor förekommer bara för årskurs 3. De handlar om elevernas attityder till olika färdigheter som att läsa, skriva, räkna och berätta m m.

Fem frågor handlar om elevernas fritidsaktiviteter och är innehållsmässigt i stort sett desamma som för årskurs 6.

Formuläret för årskurs 3 besvarades under veckorna 15 - 17 1982 av 8984 elever. Det innebär att 95 procent av undersökningsgruppen har besvarat formuläret. Bortfallet utgörs av elever som var frånvarande då formuläret skulle besvaras. Bortfallet för de enskilda frågorna varierar mellan 1,2 och 3,7 procent.

$$\frac{8984}{9502} = 94,5\%$$

if. s. 10

Förutom de skillnader som framkommer i ovanstående redovisning mellan de bägge årskullarnas frågeformulär är de olika beträffande layout, färg, bilder och frågenummering.

3 UNDERSÖKNINGENS SYFTE

Syftet med föreliggande rapport är att beskriva hur elever i årskurs 3 och 6 upplever sin skolsituation och sig själva i den situationen. Undersökningen bygger på de två årskullar elever som ingår i UGU-projektets urval av klasser. Den ena årskullen gick i årskurs 6 läsåret 1979/80 och den andra årskullen gick i årskurs 3 läsåret 1981/82.

Vi kommer att jämföra elevernas svar på gemensamma frågor i frågeformulären. Övriga frågor tas upp i rapporten i den mån de behandlar elevernas upplevelse av sin skolsituation och sig själva i den. Förutom att beskriva hur eleverna ser på sig själva i sin skolsituation, studerar vi skillnader i svarsmönster mellan årskurser och kön.

Denna undersökning är inte longitudinell eftersom det är två olika elevgrupper som jämförs med varandra. Skillnaden mellan elevernas födelseår i de två årskullarna är fem år.

4 RESULTATREDOVISNING

4.1 Inledning

Resultaten presenteras efter de frågeområden som förekommer i frågeformulären, nämligen "Elevernas självuppfattning i klassrumssituationer", "Upplevda möjligheter att klara av uppgifter i skolarbetet" och "Elevernas attityder".

I tabeller framgår den procentuella fördelningen av elevernas svar totalt och uppdelat på kön. Procentandelarna beräknas på antalet elever som svarat på respektive fråga. Några elever har angett ett svar "mitten mellan" ja och nej. Det är förklaringen till att summan av procenttalen ibland är mindre än 100.

I den separata bilagedelen (bilaga 3) redovisas svarsfördelning och bortfall för varje fråga samt resultat av signifikansprövning. Som allmän riktlinje gäller att skillnader som är 3 procent eller mer (mellan kön eller årskurser) är signifikanta på 1%-nivån. I anslutning till tabellerna har vi bara kommenterat signifikanta skillnader.

4.2 Elevernas uppfattning om sig själva i olika skolsituationer

Varje uppgift innehåller tre aspekter av självuppfattning och utgår teoretiskt från Stangviks tre perspektiv på jaget (Stangvik, 1979).

1. "The evaluative perspective" dvs vad individen anser om sig själv i olika situationer.
2. "The social perspective" dvs vad individen tror att andra tycker om honom i olika situationer.
3. "The idealized perspective" dvs hur individen skulle vilja vara i olika situationer.

I de fall frågeformuleringarna har varit olika för de bägge årskurserna har båda formuleringarna angivits i tabellen.

4.2.1 Elevernas självuppfattning relaterat till grundläggande färdigheter och övningsämnen

Tabell 2. Elevers svar på frågor om deras förmåga att räkna i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	F1	Tot	P	F1	Tot
Tycker du att du kan räkna bra?	Ja	77	72	75	73	64	68
	Nej	23	28	25	27	35	31
Tror du att läraren tycker att du är bra på att räkna?	Ja	77	76	76	66	59	63
	Nej	22	23	23	32	38	35
Tänker du ofta på att du skulle vilja räkna bättre?	Ja	71	68	70	67	69	68
	Nej	28	32	30	33	31	32

Tre fjärdedelar av eleverna i årskurs 3 och en något mindre andel i årskurs 6 tycker att de kan räkna bra. Det är en större andel pojkar än flickor i båda årskurserna som tycker så.

Tre fjärdedelar av eleverna i årskurs 3 tror att läraren tycker att de är bra på att räkna. I årskurs 6 tror en mindre andel elever att det är så. Det är en större andel pojkar än flickor i årskurs 6 som tror att läraren tycker att de är bra på att räkna.

Något mindre än tre fjärdedelar i båda årskurserna tänker ofta på att de skulle vilja räkna bättre. Något större andel pojkar än flickor i årskurs 3 svarar att de ofta tänker på att de skulle vilja räkna bättre.

Det är alltså en större andel elever i årskurs 3 än i årskurs 6 som tycker att de kan räkna bra. I båda årskurserna är det en större andel pojkar än flickor som tycker så.

Tabell 3. Elevers svar på frågor om deras förmåga att stava i
årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Tycker du att du kan stava bra?	Ja	62	71	66	61	72	66
	Nej	38	29	34	39	27	33
Tror du dina föräldrar tycker att du stavar bra?	Ja	79	87	83	65	80	72
	Nej	21	12	17	33	19	26
Tänker du ofta på att du skulle vilja stava bättre?	Ja	68	58	64	60	49	55
	Nej	31	42	36	39	51	45

Två tredjedelar av eleverna i båda årskurserna tycker att de kan stava bra. En större andel flickor än pojkar tycker så.

Det är fler elever som tror att föräldrarna tycker att de kan stava bra, än som själva anser att de stavar bra. Detta gäller båda årskurserna. Det är en betydligt större andel flickor än pojkar i båda årskurserna som tror att föräldrarna anser att de stavar bra.

En större andel elever i årskurs 3 än i årskurs 6 tänker ofta på att de skulle vilja stava bättre. I båda årskurserna är det en större andel pojkar som ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre på att stava.

Lika stor andel elever i båda årskurserna tycker att de kan stava bra. I motsats till räkning är det en större andel flickor än pojkar som tycker detta.

Tabell 4. Elevers svar på frågor om deras förmåga att läsa i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Ak 3			Ak 6		
		P	F1	Tot	P	F1	Tot
Tycker du att du läser dåligt?	Ja	21	18	20	21	19	20
	Nej	78	82	80	78	80	79
Tror du att dina föräldrar tycker att du läser dåligt?	Ja	10	6	8	13	9	11
	Nej	90	94	92	86	90	88
Tänker du ofta på att du skulle vilja läsa bättre?	Ja	55	48	52	43	38	41
	Nej	45	52	49	57	62	59

Var femte elev i båda årskurserna anser att de läser dåligt.

Ungefär var tionde elev i båda årskurserna tror att föräldrarna tycker att de läser dåligt. Det är en större andel pojkar än flickor som tror att föräldrarna tycker så.

I årskurs 3 tänker ca hälften av eleverna ofta på att de skulle vilja läsa bättre. I årskurs 6 gäller detta en något mindre andel. Det är en större andel pojkar än flickor i båda årskurserna som skulle vilja vara bättre på att läsa.

I årskurs 3 finns ytterligare två tredelade frågor om elevens upplevelse av sig själv i sin skolsituation. De gäller de grundläggande färdigheterna läsa och berätta.

Tabell 5. Elevers svar på frågor om de förstår det de läser i skolan i årskurs 3. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3		
		P	F1	Tot
Tycker du att du förstår det du läser i skolan?	Ja	93	93	93
	Nej	6	6	6
Tror du att läraren tycker att du förstår det du läser?	Ja	91	92	92
	Nej	8	7	8
Tänker du ofta på att du skulle vilja förstå mer av det du läser?	Ja	50	43	47
	Nej	50	57	53

Så gott som alla elever förstår det de läser i skolan. Dock svarar nästan var femtonde elev nej på frågan.

Samma förhållande gäller frågan "Tror du att läraren tycker att du förstår det du läser i skolan?".

Hälften av pojkarna, en något mindre andel flickor, tänker ofta på att de skulle vilja förstå mer av det de läser.

Tabell 6. Elevers svar på frågor om de tycker om att berätta för klassen i årskurs 3. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Ak 3		
		P	F1	Tot
Tycker du om att berätta för klassen?	Ja	47	51	49
	Nej	52	48	50
Tror du att de andra i klassen tycker om när du berättar?	Ja	66	69	68
	Nej	33	29	31
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre på att berätta för klassen?	Ja	47	47	47
	Nej	53	53	53

Hälften av eleverna tycker om att berätta för klassen. Det gäller för en något större andel flickor än pojkar.

En betydligt större andel elever tror att de andra i klassen tycker om när de berättar.

Knappt hälften av eleverna tänker ofta på att de skulle vilja vara bättre på att berätta för klassen.

Tabell 7. Elevers svar på frågor om deras förmåga att rita och måla i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Tycker du att du ritar och målar dåligt?	Ja	45	43	44	56	53	54
	Nej	55	56	56	43	45	45
Tror du att dina klasskamrater tycker att du ritar och målar dåligt?	Ja	34	33	33	47	40	44
	Nej	65	66	66	51	57	54
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre på att rita och måla?	Ja	76	77	76	70	78	74
	Nej	24	23	24	30	22	26

Nästan hälften av eleverna i årskurs 3 tycker att de ritar och målar dåligt. I årskurs 6 är andelen elever som anser detta större. Däremot är det inte lika stor andel elever som tror att kamraterna tycker att de ritar och målar dåligt. Detta gäller båda årskurserna. Andelen elever som tror att kamraterna tycker att de är dåliga på att rita och måla är större i årskurs 6 än i årskurs 3.

I årskurs 6 finns signifikanta skillnader mellan pojkarnas och flickornas svar. Det är en något större andel pojkar än flickor som tycker att de ritar och målar dåligt och som tror att klasskamraterna tycker att de gör det. Men det är en något större andel flickor än pojkar som ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre på att rita och måla.

Tabell 8. Elevers svar på frågor om deras förmåga i gymnastik i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Ak 3			Ak 6		
		P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Tycker du att du är dålig i gymnastik?	Ja	21	26	23	22	36	29
	Nej	79	74	76	78	63	70
Tror du att klasskamraterna tycker att du är dålig i gymnastik?	Ja	20	27	23	23	33	28
	Nej	79	72	76	76	64	70
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre i gymnastik?	Ja	58	65	61	56	72	64
	Nej	42	35	38	44	28	36

Nästan en fjärdedel av eleverna i årskurs 3 och en ännu större andel av eleverna i årskurs 6 tycker att de är dåliga i gymnastik. Det är flickorna som står för hela skillnaden i svarsmönster.

Även för denna fråga är det nästan en fjärdedel av eleverna i årskurs 3 och en något större andel elever i årskurs 6 som tror att klasskamraterna tycker att de är dåliga i gymnastik. Det är en större andel flickor än pojkar som tror det.

Det är också en större andel flickor än pojkar i båda årskurserna som ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre i gymnastik. I årskurs 6 är skillnaden 16 procentenheter.

Tabell 9. Elevers svar på frågor om de är bra i skolan i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Ak 3			Ak 6		
		P	FI	Tot	P	FI	Tot
Tycker du att du är bra i skolan?	Ja	72	74	73	67	64	65
	Nej	27	25	26	30	33	32
Tror du att dina föräldrar tycker att du är bra i skolan? (åk 3)/ Tror du att dina föräldrar tycker att det går bra för dig i skolan? (åk 6)	Ja	88	93	91	83	89	86
	Nej	11	6	9	15	10	12
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre i skolan?	Ja	63	59	55	63	64	63
	Nej	37	41	44	36	36	36

Sju elever av tio tycker att de är bra i skolan i årskurs 3. I årskurs 6 är andelen mindre. I årskurs 3 tycker en något större andel flickor än pojkar att de är bra i skolan. I årskurs 6 är förhållandet det motsatta. Den största skillnaden mellan årskurserna svarar flickorna för.

Det är en större andel elever i båda årskurserna som tror att föräldrarna tycker att eleverna är bra i skolan, än som själva tycker att de är bra. Detta gäller för en större andel flickor än pojkar.

Drygt hälften av eleverna i årskurs 3 och en något större andel i årskurs 6 tänker ofta på att de skulle vilja vara bättre i skolan.

Sammanfattning. Hur upplever eleverna sig själva när det gäller de grundläggande färdigheterna tala, läsa, skriva och räkna samt färdigheterna rita, måla och gymnastik? Det är svårt att göra en direkt jämförelse mellan de olika färdigheterna eftersom frågorna är formulerade i två olika riktningar. "Tycker du att du kan räkna bra?" respektive "Tycker du att du läser dåligt". Här har vi valt att jämföra frågor med formuleringen "bra" och svar "ja" med "dåligt" och svaret "nej" för att beskriva mer allmänna tendenser för årskurs och kön.

Då någon skillnad förekommer mellan årskursernas svarsmönster är tendensen den att en större andel elever i årskurs 3 än i årskurs 6 tycker att de är bra när det gäller grundläggande färdigheter och övningsämnen. Detsamma gäller den mer övergripande frågan om eleven tycker att han är bra i skolan. Den största skillnaden mellan årskurserna gäller rita och måla.

Det är en större andel pojkar än flickor i båda årskurserna som tycker att de är bra på att räkna. Det är också en större andel pojkar än flickor som svarar nej på frågan om de är dåliga i gymnastik.

När det gäller förmågan att stava och läsa finns ingen skillnad i svarsmönster för årskurserna totalt. Dock är det i båda årskurserna en betydligt större andel flickor än pojkar som tycker att de är bra på att stava. En något större andel flickor svarar nej på frågan om de läser dåligt.

Lika stor andel pojkar som flickor förstår vad de läser i årskurs 3. Däremot är andelen flickor som tycker om att berätta för klassen något större än andelen pojkar.

4.2.2 Elevers svar på frågor som rör relationer till lärare och klasskamrater

Tabell 10. Elevers svar på frågor om läraren bryr sig om dem i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Ak 3			Ak 6		
		P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Tycker du att läraren bryr sig om dig?	Ja	90	93	92	81	82	82
	Nej	10	7	8	18	16	17
Tror du att klasskamraterna tycker att läraren bryr sig om dig?	Ja	66	69	67	54	49	51
	Nej	33	31	32	43	49	46
Tänker du ofta på att läraren skulle bry sig mer om dig?	Ja	17	15	16	12	11	11
	Nej	83	85	84	88	89	88

Åtta procent av eleverna i årskurs 3 svarar nej på frågan om de tycker att läraren bryr sig om dem. Dubbelt så stor andel, 16 procent, tänker ofta på att läraren skulle bry sig mer om dem.

I årskurs 6 är förhållandet det omvända. Sjutton procent av eleverna svarar nej på frågan om de tycker att läraren bryr sig om dem, medan bara elva procent ofta tänker på att läraren skulle bry sig mer om dem. Eventuellt kan en del elever anse att läraren bryr sig alltför mycket om dem. För dem kan "bry sig om" betyda att de tycker att läraren har för mycket synpunkter på vad de gör eller inte gör, hur de uppträder osv.

Tabell 11. Elevers svar på frågor om det är svårt att förstå när läraren förklarar för hela klassen, i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	F1	Tot	P	F1	Tot
Tycker du att det är svårt att förstå när läraren förklarar för hela klassen?	Ja	18	18	18	17	16	16
	Nej	82	81	82	81	82	82
Tror du att läraren tycker att du förstår när hon förklarar för hela klassen?	Ja	89	90	90	80	86	83
	Nej	10	9	10	18	12	15
Tänker du ofta på att du skulle vilja förstå bättre när läraren förklarar? (åk 3) / Brukar du tänka på att du skulle vilja förstå meddetsamma när läraren förklarar? (åk 6)	Ja	51	49	50	48	44	46
	Nej	49	51	50	52	56	54

Ungefär en elev av sex, i båda årskurserna, tycker att det är svårt att förstå när läraren förklarar för hela klassen.

Hälften av eleverna i årskurs 3 och knappt hälften i årskurs 6 tänker ofta på att de skulle vilja förstå bättre när läraren förklarar. Denna fråga är olika formulerad i de båda årskurserna. Att förstå meddetsamma är eventuellt för eleverna något annat än den mer generella formuleringen att förstå bättre.

I årskurs 3 svarar pojkar och flickor i stort sett lika. I årskurs 6 är det en större andel flickor som tror att läraren tycker att de förstår och en större andel pojkar som brukar tänka på att de skulle vilja förstå meddetsamma när läraren förklarar.

Tabell 12. Elevers svar på frågor om de ber läraren om hjälp när de inte förstår i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Ber du läraren om hjälp när du inte förstår?	Ja	98	99	98	95	96	95
	Nej	2	1	2	5	4	4
Tror du att läraren tycker att du ber om hjälp ofta?	Ja	20	19	20	19	17	18
	Nej	79	80	80	80	82	81
Skulle du vilja be läraren om hjälp oftare än vad du gör? (åk 3) / Skulle du oftare vilja be läraren om hjälp när du inte förstår? (åk 6)	Ja	12	10	11	35	34	35
	Nej	88	90	89	64	66	65

Så gott som alla elever i båda årskurserna ber läraren om hjälp när de inte förstår. I årskurs 6 är det dock genomsnittligt en elev per klass som inte gör så. Ungefär var femte elev i båda årskurserna tror att läraren tycker att de ber om hjälp ofta. Den stora skillnaden mellan årskurserna gäller frågan "Skulle du vilja be läraren om hjälp oftare än vad du gör?" Det är mer än tre gånger så stor andel elever i årskurs 6 som i årskurs 3 som skulle vilja be läraren om hjälp oftare. Frågan har något olika formuleringar i årskurs 3 och 6. Troligen har det ingen betydelse i det här sammanhanget eftersom innebörden i stort sett är densamma.

Svarsmönstret för pojkar och flickor är i stort sett lika för dessa frågor i båda årskurserna.

Tabell 13. Elevers svar på frågor om att arbeta ihop med klasskamrater i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

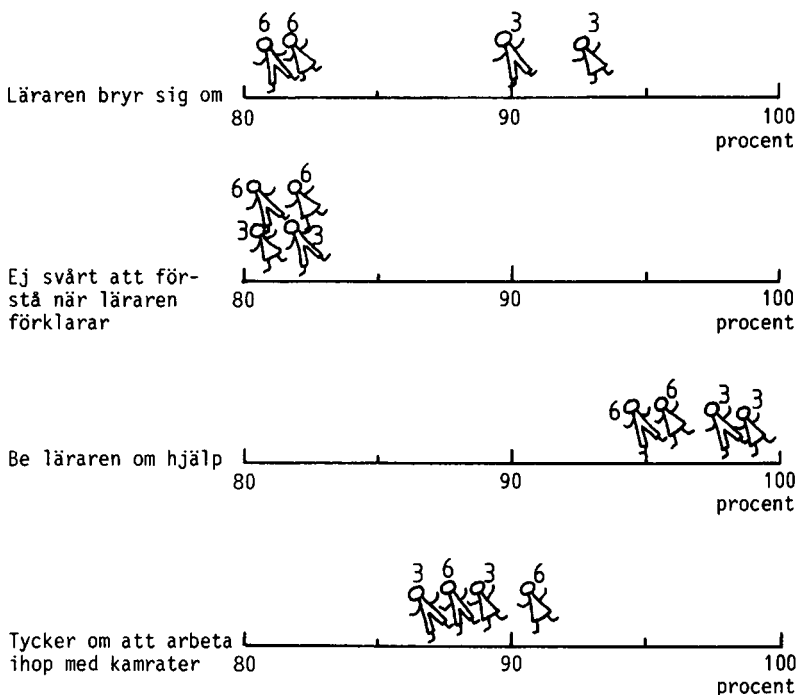
Fråga	Svar	Åk 3			Åk 6		
		P	F1	Tot	P	F1	Tot
Tycker du om att arbeta ihop med klasskamrater?	Ja	87	89	88	88	91	90
	Nej	13	11	12	11	8	10
Tror du att klasskamraterna tycker om att arbeta ihop med dig?	Ja	81	82	82	82	81	81
	Nej	18	17	18	16	15	16
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre på att arbeta ihop med andra? (åk 3) / Brukar du tänka på att du skulle vilja vara bättre på att arbeta ihop med andra? (åk 6)	Ja	50	44	47	40	36	38
	Nej	50	55	52	60	63	62

Ungefär nio elever av tio tycker om att arbeta ihop med klasskamrater. Det gäller både flickor och pojkar i båda årskurserna.

Ca åtta elever av tio i båda årskurserna tror att klasskamraterna tycker om att arbeta ihop med dem. Det är fler elever som själva tycker om att arbeta ihop med klasskamrater än som tror att klasskamraterna tycker om att arbeta ihop med dem.

Nästan hälften av eleverna i årskurs 3 tänker ofta på att de skulle vilja vara bättre på att arbeta ihop med andra. I årskurs 6 är andelen mindre.

Kapitel 4.2.2 sammanfattas med följande figur

Figur 3. Procentuell andel pojkar och flickor som tycker att läraren bryr sig om, som inte tycker att det är svårt att förstå när läraren förklarar, som ber läraren om hjälp och som tycker om att arbeta ihop med kamrater.

Figuren visar att svarsmönstret mellan kön och årskurser inte nämnvärt skiljer sig åt förutom på frågan om läraren bryr sig om dem, där årskurserna går isär.

4.2.3 Vad vill eleverna bli bättre på?

Elevsvaren ger möjlighet att sammantaget undersöka vad eleverna vill bli bättre på (tabell 14). Mer än fyra elever av tio vill vara bättre i skolan. De ämnen de flesta vill vara bättre på är räkning och rita och måla, där sju elever av tio har önskan om att vara bättre. Andelen elever som svarar ja på frågorna om de ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre, är större i årskurs 3 än i årskurs 6 på sex av de åtta frågorna.

I årskurs 6 är det en större andel elever som skulle vilja vara bättre i gymnastik. Det gäller också den mer allmänna frågan om man skulle vilja vara bättre i skolan.

Allmänt gäller i båda årskurserna att det är en större andel pojkar som svarar att de ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre. Undantagen är gymnastik där fler flickor i båda årskurserna ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre samt rita, måla och räkna där också fler flickor än pojkar skulle vilja vara bättre.

Tabell 14. Elever som svarar ja på frågor om de ofta tänker på att de skulle vilja vara bättre i olika avseenden i årskurs 3 och årskurs 6. Procentuell fördelning.

Fråga	Ak 3			Ak 6		
	P	FI	Tot	P	FI	Tot
Tänker du ofta på att du skulle vilja räkna bättre?	71	68	70	67	69	68
Tänker du ofta på att du skulle vilja stava bättre?	68	58	64	60	49	55
Tänker du ofta på att du skulle vilja läsa bättre?	55	48	52	43	38	41
Tänker du ofta på att du skulle vilja förstå mer av det du läser?	50	43	47			
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre på att berätta för klassen?	47	47	47			
Tänker du ofta på att du skulle vara bättre på att rita och måla?	76	77	76	70	78	74
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre i gymnastik?	58	65	61	56	72	64
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre i skolan?	63	59	55	63	64	63
Tänker du ofta på att du skulle vilja förstå bättre när läraren förklarar?	51	49	50	48	44	46
Tänker du ofta på att du skulle vilja vara bättre på att arbeta ihop med andra?	50	44	47	40	36	38

4.3 Elevernas upplevda möjligheter att klara skoluppgifter

Formulären innehåller frågor om elevernas syn på sin koncentrationsförmåga och stödet de får hemma i skolarbetet m m. Fjorton av dessa frågor är gemensamma för bägge årskurserna.

4.3.1 Elevernas uthållighet och koncentrationsförmåga

Eleverna har besvarat frågor som handlar om deras koncentrationsförmåga och tålamod med skoluppgifter.

Frågan i årskurs 3 "Ger du upp om du får en svår uppgift i skolan?" lyder för årskurs 6 "Har du lätt för att ge upp om du får en svår uppgift i skolan?"

Frågan för årskurs 3 "Tänker du ofta på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?" har för årskurs 6 formuleringen "Sitter du ofta och tänker på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?"

Frågan "Gör du ditt allra bästa även med tråkiga uppgifter?" i årskurs 3 har i årskurs 6 koncentrerats till ämnen och lyder "Gör du ditt allra bästa även i ämnen du tycker är tråkiga?"

Tabell 15. Elevers svar på frågan "Ger du upp om du får en svår uppgift i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du lätt för att ge upp om du får en svår uppgift i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	10	10	10	30	36	32
Nej	90	89	90	70	64	67

En elev av tio i årskurs 3 ger upp om han/hon får en svår uppgift i skolan. Tre gånger så många, d v s var tredje elev i årskurs 6 har lätt för att ge upp om de får en svår uppgift.

En jämförelse mellan de två årskullarna måste ta hänsyn till att frågeformuleringarna är olika. Att ha lätt för att ge upp behöver ju inte innebära att man ger upp.

Tabell 16. Elevers svar på frågan "Tänker du ofta på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Sitter du ofta och tänker på annat när du ska räkna eller skriva i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Åk 3			Åk 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	35	25	30	44	36	40
Nej	65	74	70	55	63	59

Tre elever av tio i årskurs 3 och fyra elever av tio i årskurs 6 tänker ofta på annat när de skall räkna eller skriva i skolan. En större andel pojkar än flickor i båda årskurserna svarar så. De olika frågeformuleringarna har troligtvis inte inverkat på svaren.

Tabell 17. Elevers svar på frågan "Gör du ditt allra bästa även med tråkiga uppgifter?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Gör du ditt allra bästa även i ämnen du tycker är tråkiga?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Åk 3			Åk 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	88	92	90	59	68	64
Nej	12	8	10	40	30	35

Nio elever av tio i årskurs 3 gör sitt allra bästa även med tråkiga uppgifter. Detta gäller för en större andel flickor än pojkar. I årskurs 6 är det en betydligt mindre andel som gör sitt allra bästa i ämnen de tycker är tråkiga. Men även i denna årskurs gör en större andel flickor än pojkar sitt bästa. Frågeformuleringarna är olika för de båda årskurserna. I årskurs 3 riktas frågan in mot tråkiga uppgifter, medan den i årskurs 6 riktas in mot tråkiga ämnen.

Sammanfattning. Elevernas svar på dessa tre frågor ger en uppfattning om deras koncentrationsförmåga och tålamod med skoluppgifter. Svaren visar att en större andel elever i årskurs 3 än i årskurs 6 är koncentrerade och har tålamod med skoluppgifter. Tendensen är också att en större andel flickor än pojkar är koncentrerade och uthålliga i skolsituationer.

Eleverna i årskurs 3 har besvarat frågan "Kan du bli bättre i skolan, om du anstränger dig mer?". Denna fråga förekommer inte för årskurs 6.

Tabell 18. Elevers svar på frågan "Kan du bli bättre i skolan om du anstränger dig mer?" i årskurs 3. Procentuell fördelning.

	P	Fl	Tot
Ja	79	78	78
Nej	20	22	21

Åtta elever av tio anser att de kan bli bättre i skolan om de anstränger sig mer.

I årskurs 6 förekommer inte någon exakt motsvarighet till denna fråga. Däremot finns en frågedel som inte förekommer för årskurs 3. I huvudsak går dessa frågor ut på att eleven skall jämföra sig själv med andra. Frågorna är utformade som stegar, där eleven skall ange vilken stegpinne han/hon står på. Två frågor i denna frågedel är av intresse i detta sammanhang. De gäller dels hur duktig eleven anser sig vara i förhållandet till den duktigaste och svagaste i klassen, dels var eleven kommer att hamna på stegen om han/hon anstränger sig att göra sitt allra bästa.

15

Tänk dig att den som är duktigast i klassen står på "pinne" 9 och att den som är svagast står på "pinne" 1. På vilken "pinne" tycker du att du står?

9 = duktigast i klassen

1 = svagast i klassen

16

Om du verkligen ansträngde dig att göra ditt bästa. Vilken "pinne" tror du att du skulle komma upp till då?

9 = duktigast i klassen

1 = svagast i klassen

Om vi för varje elev jämför svaren på dessa frågor kan vi undersöka vilka pinnar samma elev markerat i de två frågorna. Vi får då en uppfattning om hur stor andel elever som anser att de kan bli bättre i skolan om de anstränger sig mer och hur stor andel elever som inte anser det. (Några elever har svarat på ett sådant sätt att de skulle bli sämre i skolan om de ansträngde sig mer).

Tabell 19. Procentuell andel elever i årskurs 6, som skulle bli bättre, lika bra eller sämre i skolan om de ansträngde sig mer.

	P	F1	Tot
Bättre	87	90	89
Lika bra	11	9	10
Sämre	2	1	1

Nio elever av tio har angett alternativ som tyder på att de skulle bli bättre i skolan om de ansträngde sig mer.

Frågorna i årskurs 6 är relaterade till klasskamraterna, vilket frågan i årskurs 3 inte uttryckligen är. Även om frågorna inte är lika kan ändå vissa jämförelser göras. Det visar sig då att en större andel elever i årskurs 6 än i årskurs 3 anser att de skulle bli bättre i skolan om de ansträngde sig mer.

4.3.2 Elevernas kamratkontakter

Två av formulärens frågor handlar om elevernas kamratkontakter.

Frågan i årskurs 3 "Har du ibland någon skolkamrat hemma hos dig?" har i årskurs 6 lydelsen "Har du ibland någon skolkamrat med dig hem?"

Frågan i årskurs 3 "Är du ofta för dig själv på rasterna?" har i årskurs 6 formuleringen "Brukar du ofta vara för dig själv på rasterna?"

Tabell 20. Elevers svar på frågan "Har du ibland någon skolkamrat hemma hos dig?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du ibland någon skolkamrat med dig hem?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Åk 3			Åk 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	92	94	93	87	91	89
Nej	8	6	7	13	8	11

Nio elever av tio har ibland någon skolkamrat hemma hos sig.

Tabell 21. Elevers svar på frågan "Är du ofta för dig själv på rasterna?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du ofta vara för dig själv på rasterna?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	14	13	14	8	6	7
Nej	86	86	86	91	93	92

Var sjunde elev i årskurs 3 är ofta för sig själv på rasterna. I årskurs 6 gäller detta för hälften så stor andel elever.

4.3.3 Elevernas upplevelse av skolan

I kapitel 4.2 redogör vi för elevers svar på frågor som handlar om hur de ser på sig själva och sin skolsituation. Dessa frågor är tredelade och de flesta anknyter till en speciell skolsituation eller ett speciellt ämne. I formulären finns ytterligare några frågor om hur elever upplever sin skolsituation.

Frågan "Tycker du att du får lära dig mycket onödigt i skolan?" är lika formulerad i båda årskurserna.

Frågan för årskurs 3 "Blir du besviken om det går dåligt på ett prov?" har i årskurs 6 lydelsen "Blir du besviken om du har dåligt resultat på ett prov?"

Frågan i årskurs 3 "Är du ofta orolig för sånt som händer i skolan?" är i årskurs 6 formulerad "Oroar du dig ofta över sånt som händer i skolan?"

Frågan för årskurs 3 "Är du rädd för att svara på frågor i skolan?" har i årskurs 6 formulerats "Tycker du det är obehagligt att svara på frågor i skolan?"

Tabell 22. Elevers svar på frågan "Tycker du att du får lära dig mycket onödigt i skolan?" i årskurs 3 och 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	17	10	14	42	32	37
Nej	82	90	86	57	67	62

Var sjunde elev i årskurs 3 tycker att de får lära sig mycket onödigt i skolan och nästan tre gånger så stor andel elever i årskurs 6 tycker det. I bägge årskurserna är det en större andel pojkar än flickor som svarar så. Eleverna i årskurs 3 har dessutom besvarat frågan "Skulle du vilja slippa gå i skolan?". 16 procent av eleverna (21 procent pojkar och 11 procent flickor) svarar ja.

Tabell 23. Elevers svar på frågan "Blir du besviken om det går dåligt på ett prov?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Blir du besviken om du har dåligt resultat på ett prov?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	43	43	43	63	67	65
Nej	56	57	57	37	32	34

Nästan varannan elev i årskurs 3 blir besviken om det går dåligt på ett prov. I årskurs 6 svarar en ännu större andel elever, ca två av tre, att de blir besvikna om de har dåligt resultat på prov. Det är en större andel flickor än pojkar som blir besvikna om de får dåligt resultat på ett prov i årskurs 6. Förutom att frågeformuleringarna skiljer sig åt något, så har eleverna i årskurs 6 troligtvis mer erfarenhet av prov än vad eleverna i årskurs 3 har.

Tabell 24. Elevers svar på frågan "Är du ofta orolig för sånt som händer i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Oroar du dig ofta över sånt som händer i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	24	26	25	20	22	21
Nej	76	74	75	79	77	78

Var fjärde elev i årskurs 3 är ofta orolig för sånt som händer i skolan. I årskurs 6 gäller detta för en något mindre andel elever. En fråga som enbart ställts i årskurs 3 är "Händer det att du är rädd för någon i skolan?". Ja svarar 32 procent av eleverna (27 procent pojkar och 36 procent flickor).

Tabell 25. Elevers svar på frågan "Är du rädd för att svara på frågor i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Tycker du att det är obehagligt att svara på frågor i skolan?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	7	13	10	18	24	21
Nej	93	86	90	81	75	78

En elev av tio i årskurs 3 är rädd för att svara på frågor i skolan. I årskurs 6 är det dubbelt så stor andel som tycker att det är obehagligt att svara på frågor i skolan. I bägge årskurserna är det en större andel flickor än pojkar som är rädda respektive tycker att det är obehagligt att svara på frågor i skolan.

Sammanfattning. Det är vanligare att elever i årskurs 6 än i årskurs 3 tycker att de får lära sig mycket onödigt i skolan. Det är också en större andel elever i årskurs 6 som blir besvikna när det gått dåligt på prov. Det är en något större andel elever i årskurs 3 än i årskurs 6 som ofta är oroliga för sånt som händer i skolan.

En större andel flickor än pojkar i bägge årskurserna är rädda för respektive tycker att det är obehagligt att svara på frågor i skolan. Samma förhållande gäller oron över sånt som händer i skolan. Men det är en större andel pojkar än flickor i bägge årskurserna som tycker att de får lära sig mycket onödigt i skolan.

4.3.4 Elevernas hemsituation

En del av frågorna i formulären rör elevernas hemsituation.

Frågan "Brukar någon därhemma hjälpa dig med skolarbetet?" är exakt lika formulerad i bägge årskurserna.

Frågan i årskurs 3 "Brukar du berätta hemma när det gått dåligt för dig i skolan?" är annorlunda formulerad i årskurs 6. Den inriktas där på prov och lyder "Brukar du tala om hemma hur det gått för dig på prov, även om det gått dåligt?"

Även frågan "Blir dina föräldrar besvikna när det gått dåligt för dig i skolan?" i årskurs 3 är i årskurs 6 inriktad på prov och lyder "Verkar det som om dina föräldrar blir besvikna om du talar om att det gått dåligt på ett prov?"

Frågan i årskurs 3 "Får du sitta i lugn och ro hemma om du vill arbeta med läxor eller andra arbetsuppgifter?" lyder i årskurs 6 "Har du möjlighet att hemma få sitta i lugn och ro om du vill arbeta med läxor eller andra hemuppgifter?"

Frågan "Pratar du med dina föräldrar om sånt du tänker på?" i årskurs 3 lyder i årskurs 6 "Brukar du prata med dina föräldrar om sånt du funderar över?"

Tabell 26. Elevers svar på frågan "Brukar någon därhemma hjälpa dig med skolarbetet?" i årskurs 3 och 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	72	80	76	77	81	79
Nej	27	19	23	22	18	20

I årskurs 3 är det tre elever av fyra och i årskurs 6 fyra av fem som brukar få hjälp med skolarbetet hemma. Det är en större andel flickor än pojkar som svarar att de får hjälp med skolarbetet hemma.

Tabell 27. Elevers svar på frågan "Brukar du berätta hemma när det gått dåligt för dig i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du tala om hemma hur det gått för dig på prov, även om det gått dåligt?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	77	87	82	89	93	91
Nej	23	12	18	11	6	9

Ätta elever av tio i årskurs 3 berättar hemma, när det gått dåligt för dem i skolan. Nio elever av tio berättar hemma i årskurs 6 hur det gått på ett prov även om det gått dåligt. Frågorna är innehållsmässigt olika. Frågan i årskurs 3 täcker in andra områden i skolan än prov. För bägge årskullarna gäller att en större andel flickor än pojkar talar om hemma när det gått dåligt för dem i skolan, respektive på prov.

Tabell 28. Elevers svar på frågan "Blir dina föräldrar besvikna när det gått dåligt för dig i skolan?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Verkar det som att dina föräldrar blir besvikna om du talar om att det gått dåligt på ett prov?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Åk 3			Åk 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	31	27	29	31	24	28
Nej	68	72	70	68	74	71

Tre elever av tio i årskurs 3 svarar att föräldrarna blir besvikna, då det gått dåligt i skolan för barnen. Lika stor andel elever i årskurs 6 svarar att det verkar som om föräldrarna blir besvikna när provresultaten är dåliga. Det är en större andel pojkar än flickor som svarar så.

Tabell 29. Elevers svar på frågan "Får du sitta i lugn och ro hemma om du vill arbeta med läxor eller andra arbetsuppgifter?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Har du möjlighet att hemma sitta i lugn och ro om du vill arbeta med läxor eller andra arbetsuppgifter?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Åk 3			Åk 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	89	91	90	93	96	94
Nej	11	9	10	7	4	5

Nio elever av tio i årskurs 3 får sitta i lugn och ro hemma om de vill arbeta med läxor eller andra arbetsuppgifter. En något större andel elever i årskurs 6 har möjlighet att göra det.

Tabell 30. Elevers svar på frågan "Pratar du med dina föräldrar om sånt du tänker på?" i årskurs 3 och elevers svar på frågan "Brukar du prata med dina föräldrar om sånt du funderar över?" i årskurs 6. Procentuell fördelning.

	Ak 3			Ak 6		
	P	F1	Tot	P	F1	Tot
Ja	67	75	71	71	80	75
Nej	33	24	29	28	19	24

Knappt tre av fyra elever i årskurs 3 pratar med sina föräldrar om sånt de tänker på. I årskurs 6 är frågan lite annorlunda formulerad. Tre av fyra elever och en större andel flickor än pojkar brukar prata med sina föräldrar om sånt de funderar över.

Sammanfattning. En jämförelse mellan årskurserna kan beroende på olika frågeformuleringar inte göras för alla frågor under rubriken "Elevers hemsituation". I årskurs 3 har två frågor riktats in mot skolan i allmänhet, medan tyngdpunkten i årskurs 6 har lagts vid prov. För de tre gemensamma frågorna (läxhjälp hemma, möjligheter att sitta i lugn och ro hemma med skoluppgifter samt samtal hemma om sånt man funderar över) gäller att den procentuella andelen inte skiljer sig nämnvärt åt mellan årskurserna.

En jämförelse av svarsmönstren i bägge årskurserna uppdelade på kön visar att

- en större andel flickor än pojkar uppger att de
- . får sitta i lugn och ro hemma med skolarbetet
- . får läxhjälp hemma
- . pratar hemma om sånt de funderar på
- . brukar berätta hemma när det gått dåligt för dem i skolan eller på prov

En större andel pojkar än flickor svarar ja på frågan om föräldrarna blir besvikna när det gått dåligt för dem i skolan eller på prov.

4.4. Attitydfrågor i årskurs 3

I årskurs 3 förekommer vissa frågor som inte finns med i frågeformuläret för årskurs 6. Det gäller frågor om eleverna tycker det är lätt eller svårt respektive roligt eller tråkigt med vissa ämnen/uppgifter i skolan. De flesta frågorna handlar om de grundläggande färdigheterna tala, läsa, skriva och räkna. Några frågor anknyter till andra färdigheter som rita och måla, sjunga och gymnastik (för enkelhetens skull används i fortsättningen beteckningen övningsämnen).

Sju av de tio frågorna rör färdigheterna tala, läsa, skriva och räkna. Fyra av dessa frågor skall besvaras genom att eleven sätter ett kryss för något av alternativen svårt, varken lätt eller svårt och lätt.

Hur tycker du det är att räkna?

Hur tycker du det är att läsa högt för kamraterna?

Hur tycker du det är att berätta för klassen?

Hur tycker du det är att skriva en berättelse?

Svarsfördelningen för dessa frågor framgår av tabell 31.

Tabell 31. Elevers svar på frågor om det är lätt eller svårt med olika grundläggande färdigheter i årskurs 3. Procentuell fördelning.

Hur tycker du det är att												
	räkna			läsa högt			berätta			skriva en berättelse		
	P	F	Tot	P	F	Tot	P	F	Tot	P	F	Tot
Svårt	7	7	7	17	14	15	20	20	20	24	18	21
Varken lätt eller svårt	45	56	50	34	33	34	38	38	38	33	36	34
Lätt	47	36	42	48	53	51	41	41	41	43	46	44

Det är tre gånger så många elever som tycker att det är svårt att skriva en berättelse eller berätta jämfört med svårt att räkna. En större andel pojkar än flickor tycker att det är svårt att skriva en berättelse.

Varannan elev tycker att det är lätt att läsa högt i klassen. En större andel flickor än pojkar tycker det. Däremot tycker en större andel pojkar än flickor att det är lätt att räkna.

De återstående tre frågorna vad gäller de grundläggande färdigheterna skall besvaras genom att eleven sätter ett kryss för något av alternativen roligt, varken roligt eller tråkigt och tråkigt.

Hur tycker du det är att lyssna när läraren berättar?

Hur tycker du det är att själv berätta?

Hur tycker du det är att läsa högt i klassen?

Svarsfördelningen för dessa tre frågor framgår av nedanstående tabell.

Tabell 32. Elevers svar på frågor om det är roligt eller tråkigt med olika grundläggande färdigheter, årskurs 3.
Procentuell fördelning.

Hur tycker du det är att									
	lyssna när läraren berättar			själv berätta			läsa högt i klassen		
	P	Fl	Tot	P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Roligt	73	71	72	40	40	40	40	49	44
Varken roligt eller tråkigt	22	25	23	37	41	39	39	36	38
Tråkigt	4	3	4	23	18	21	21	15	18

Ungefär tre elever av fyra tycker att det är roligt att lyssna, när läraren berättar. En större andel flickor än pojkar tycker det är roligt att läsa högt i klassen. Det är också en större andel flickor än pojkar som tycker det är lätt att läsa högt för klassen (tabell 31).

Ungefär var femte elev tycker att det är tråkigt att läsa högt i klassen och att berätta själv, medan bara var 25:e elev tycker att det är tråkigt att lyssna när läraren berättar.

Det är en större andel pojkar än flickor som tycker att det är tråkigt att läsa högt i klassen. Samma förhållande gäller att själv berätta.

Eleverna har också besvarat frågor om skolans övningsämnen.

Hur tycker du det är att rita och måla?

Hur tycker du det är att ha gymnastik?

Hur tycker du det är att sjunga?

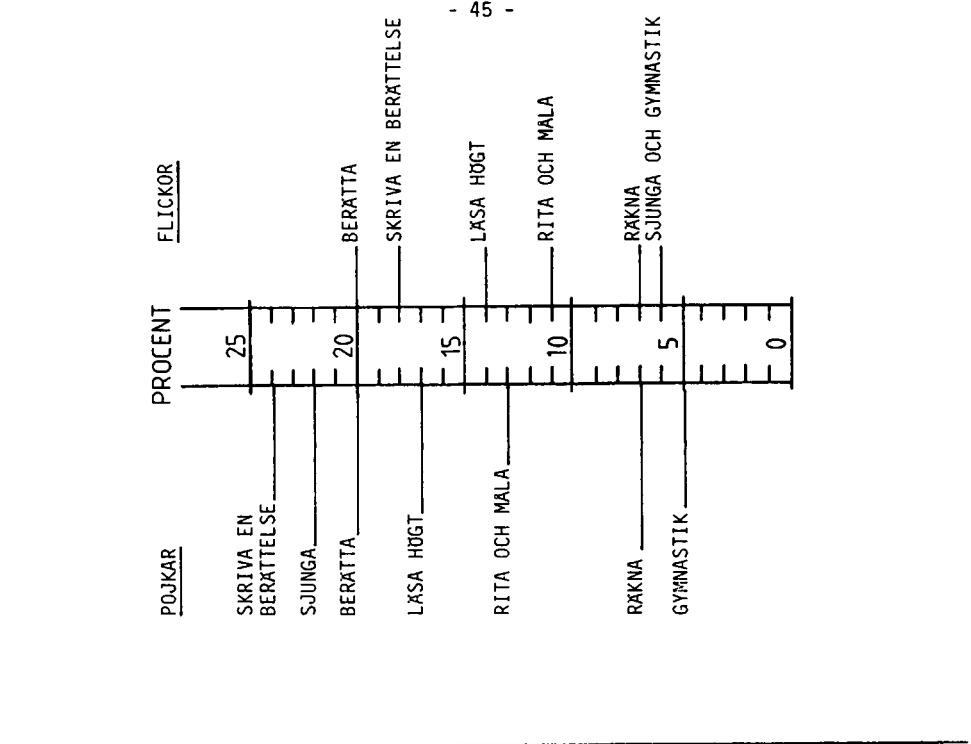
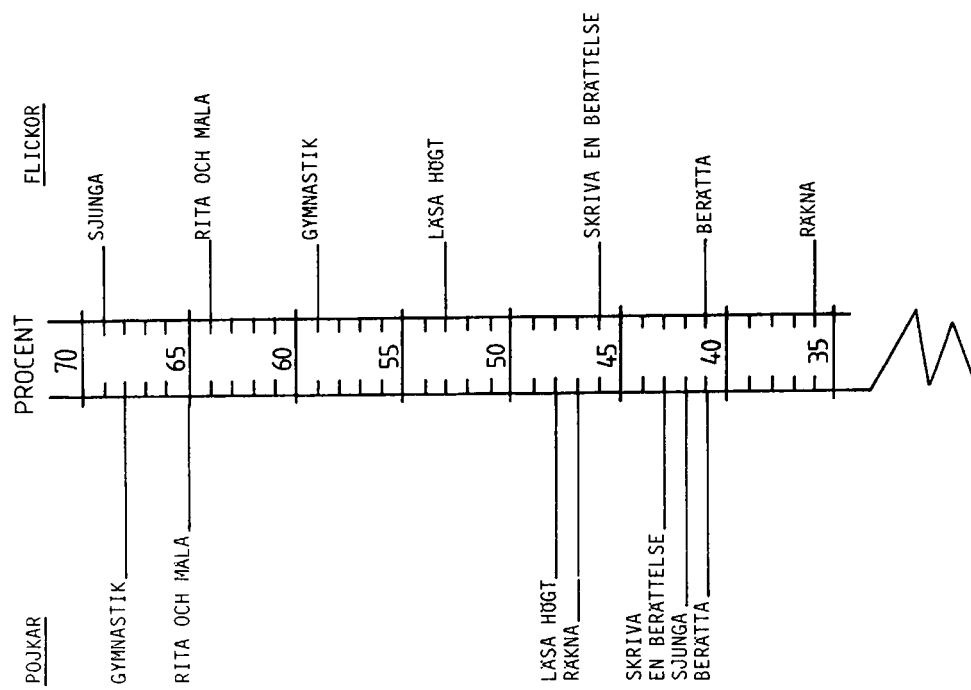
Elevernas svar framgår av nedanstående tabell.

Tabell 33. Elevers svar på frågor om övningsämnen, årskurs 3.
Procentuell fördelning.

Hur tycker du det är att									
	rita och måla			ha gymnastik			sjunga		
	P	Fl	Tot	P	Fl	Tot	P	Fl	Tot
Svårt	13	11	12	5	6	6	22	6	14
Varken lätt el svårt	22	25	25	27	34	30	36	25	31
Lätt	65	64	64	68	59	63	42	69	55

Övningsämnena anges som lätta i större utsträckning än de grundläggande färdigheterna (tabell 31). Det är en större andel pojkar än flickor som tycker att gymnastik är lätt. Det är nästan fyra gånger så många pojkar som flickor som tycker att det är svårt att sjunga.

Sammanfattning. En del av resultaten i detta kapitel sammanfattas i figuren på nästa sida. Ämnen/uppgifter har där rangordnats efter den utsträckning de angetts som svåra respektive lätta av eleverna.

Figur 4. Berovdning efter procentuell andel pojkar och flickor som svarat att ämnen/ämnestyperna är intressanta.

Det är en större andel elever som angett att ämnen/uppgifter är lätta än svåra. Det är en större skillnad i svarsmonster mellan pojkar och flickor för de lätta alternativen än för de svåra.

För pojkarnas del har ämnena fördelats i stort sett i två grupper. En mycket stor andel pojkar har angett gymnastik och rita och måla som lätta. En betydligt mindre andel pojkar har angett de grundläggande färdigheterna och sjunga som lätta.

För flickornas del ser svarsmonstret lite annorlunda ut när det gäller vad som är lätt. Ämnena fördelar sig här ganska jämnt utefter skalan. Övningsämnena toppar listan med att sjunga överst. Efter övningsämnena kommer de grundläggande färdigheterna där räkna har angetts som lätt av minst andel flickor.

Rita och måla, skriva en berättelse och berätta har ungefär lika många pojkar som flickor tyckt vara lätta.

Det är i genomsnitt fler pojkar än flickor som tycker att ämnen/uppgifter är svåra i skolan. Skillnaden är störst i svarsmonster mellan könen beträffande sjunga och skriva en berättelse. Det är en betydligt större andel pojkar än flickor som tycker att det är svårt att sjunga.

5 SLUTORD

Denna rapport är en beskrivning av hur elever i två årskurser, i slutet av två stadier, ser på sig själva i sin skolsituation. Elevernas svar har rapporterats i procentandelar. I den separata bilagedelen redovisas också absoluta frekvenser (bilaga 3). Det som senare kommer att vara möjligt är att följa hur samma elever svarar både i årskurs 3 och i årskurs 6. Vi anser det viktigt att bli följande frågeställningar då blir belysta;

- * Hur ändras elevernas syn på sin skolsituation på mellanstadiet?
- * Vad karakteriserar de elever som i årskurs 6 upplever sin skolsituation som mer positiv respektive mer negativ än i årskurs 3?
- * Vad karakteriserar de elever som svarat på ett sätt som tyder på att de upplevt sin skolsituation som negativ respektive positiv?

Dessa frågeställningar blir möjliga att besvara efter datainsamlingen våren 1985.

REFERENSER

- Emanuelsson, I. (1979). Utvärdering genom uppföljning av elever. Ett nytt individualstatistikprojekt. Rapport nr 11 från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
- Emanuelsson, I. (1981). Utvärdering genom uppföljning av elever II. De första datainsamlingarna. Rapport nr 10 från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.
- Lgr 80. (1980). Läroplan för grundskolan. Allmän del. Skolöverstyrelsen, Stockholm. Liber.
- Pettersson, A. (1982). Konstruktion och utprovning av instrument för årskurs tre-insamlingen. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Maj 1982.
- Stangvik, G. (1979). Self-Concept and School Segregation. Göteborg studies in educational sciences, 28, Göteborg.

RAPPORTSAMMANDRAG

Författare: Kerstin Ek och Astrid Pettersson

Projektets titel: Utvärdering genom uppföljning av elever (UGU)

Rapportens titel: Elevers uppfattning om sig själva i skolan. En jämförande studie av två enkätundersökningar i årskurs 3 och 6

Nyckelord: Upplevelse av skolsituationen, grundläggande färdigheter, övningsämnen, kamratkontakter, hemsituation, attityder, årskurs 3, årskurs 6

Syfte och metoder:

Syftet med undersökningen är att beskriva hur elever i årskurs 3 och 6 upplever sin skolsituation och sig själva i den situationen. Två årskullar elever ingår i undersökningen. Den ena årskullen gick i årskurs 6 läsåret 1979/80 och den andra gick i årskurs 3 läsåret 1981/82. Urvalen består av ca 10.000 elever ur vardera årskursen. Bägge årskullarnas elever har bl a besvarat frågeformulär på våren 1980 respektive 1982. Undersökningen bygger på elevernas svar på gemensamma frågor i dessa formulär.

Resultat:

Resultaten bygger på elevernas svar på ett 70-tal frågor. Här följer några exempel på resultat

- * Tre elever av fyra i årskurs 3 och en något mindre andel i årskurs 6 tycker att de är bra i skolan
- * Två elever av tre i bägge årskurserna tycker att de stavar bra
- * Var femte elev i bägge årskurserna tycker att de läser dåligt
- * Få elever i årskurs 3 tycker att det är tråkigt att lyssna när läraren berättar

- * Knappt en elev av tio tycker att det är svårt att räkna medan två elever av tio tycker att det är svårt att berätta i årskurs 3
- * Över hälften av eleverna i årskurs 6 och en något mindre andel elever i årskurs 3 tycker att de ritar och målar dåligt
- * Tre flickor av fyra, mot hälften av pojkarna, skulle vilja vara bättre i gymnastik i årskurs 6
- * Så gott som alla elever i bägge årskurserna ber läraren om hjälp när de inte förstår
- * Nio elever av tio i bägge årskurserna tycker om att arbeta ihop med kamrater
- * Tre elever av fyra i årskurs 3 och en något större andel i årskurs 6 uppgår att de brukar få hjälp hemma med skolarbetet.

Bibliografiska uppgifter:

Ek, K. & Pettersson, A. (1985). Utvärdering genom uppföljning av elever IV. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. En jämförande studie av två enkätundersökningar i årskurs 3 och 6. Rapport nr 4 från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

Department of educational research
Stockholm Institute of Education
P.O. Box 34103
S-100 26 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone: Nat 08-22 16 80
 Int +46 8 22 16 80

SUMMARY

Authors: Kerstin Ek and Astrid Pettersson

Title of project: Evaluation through follow-up of students

Title of report: Pupils' attitudes concerning different school situations.
 A comparative study of two investigations using questionnaires in grades 3 and 6

Key words: Perception of school situation, basic abilities, practical subjects, schoolmate contacts, home situation, attitudes, grade 3, grade 6

Abstract:

The purpose of this investigation is to describe how pupils in grade 3 and 6 experience their school situation and themselves in that situation. The investigation includes two age cohorts of pupils. One age cohort attended grade 6 during the school year 1979/80, and the other one attended grade 3 during the school year 1981/82. The samples consist of circa 10 000 pupils from each grade. Pupils from both age cohorts have, among other things, answered questionnaires during the spring terms of 1980 and 1982. The investigation has been based upon the pupils' answers to the same questions in these questionnaires.

The results are based upon the pupils' answers to circa 70 questions. Here are some examples of results:

- * Three pupils out of four in grade 3, and a somewhat smaller number of pupils in grade 6 feel that they do their school work well
- * Two pupils out of three in both grades think that they spell well
- * Every fifth pupil in both grades thinks that he/she reads poorly

- * Few pupils in grade 3 think that it is boring to listen when the teacher tells the class about something
- * In grade 3, fewer than one pupil out of ten thinks that it is difficult to do mathematics, while two pupils out of ten think that oral Swedish is difficult
- * More than half of the pupils in grade 6 and a smaller proportion of the pupils in grade 3 think that they draw and paint poorly
- * In grade 6, three girls out of four and two boys out of four would like to be better at gymnastics
- * Practically all pupils in both grades ask the teacher for help when they don't understand
- * Nine pupils out of ten in both grades like to work together with their school-mates
- * Three pupils out of four in grade 3 and a somewhat larger number in grade 6 get help at home with their school work.

Bibliographic reference:

Ek, K. & Pettersson, A. (1985). Utvärdering genom uppföljning av elever IV. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. En jämförande studie av två enkätundersökningar i årskurs 3 och 6. Rapport nr 4 från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

FRAN UGU-PROJEKTET HAR TIDIGARE UTKOMMIT

Rapporter

- Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. Ett nytt individualstatistikprojekt. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 11/1979.
- Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever II. De första datainsamlingarna. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 10/1981.
- Emanuelsson, I. Evaluation through Follow-Up of Students. A brief Presentation of ongoing Longitudinal Studies of Educational Development in Two Cohorts. Stencil. The Department of Educational Research, Stockholm Institute of Education, Aug. 1982.
- Emanuelsson, I., Ek, K. & Berggren, I. UGU-projektet: Utvärdering genom uppföljning av elever. I FRN - SÖ - SCB - UHA: Longitudinella studier och utbildningsplanering. En konferensrapport, 73-89. Stockholm 1984.
- Emanuelsson, I. & Svensson, A. Sjunker intelligensnivån? En jämförelse mellan trettonåringar testade 1961, 1966 och 1980. Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet. 1984:02
- Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever III. Analys av räkneuppgifter, årskurs 3. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 7/1983.
- Svensson, A. Förändringar i testresultat under en 20-årsperiod. I FRN - SÖ - SCB - UHA: Longitudinella studier och utbildningsplanering. En konferensrapport, 90-97. Stockholm 1984.

Arbets-PM

- Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för årskurs tre-insamlingen. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Maj 1982.
- Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i engelska för årskurs åtta våren 1982. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. November 1982.
- Emanuelsson, I. Alternativkurser, standardprov och betyg i årskurserna 7 och 8. Redogörelse för några preliminära bearbetningar och analyser. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Mars 1983.
- Emanuelsson, I. Alternativkurser i årskurs åtta och målsmäns utbildning. En sambandsstudie. Maj 1983.
- Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i matematik och svenska för årskurs nio läsåret 1982/83. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Juni 1983.
- Pettersson, A. Iteanalyser av provuppgifter, årskurs 3. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Juli 1984.
- Ek, K. & Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för insamlingen i årskurs 6. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Febr 1985.

Från Statistiska centralbyrån

Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning. Förberedande planering för individualstatistikens fortsättning. Promemorior från SCB, 1976:10. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Larsson, B. Elevpanel för longitudinella studier. Statistiska Meddelanden, Serie U. SMU 1983:4. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Larsson, B. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgång i åk 9 (1983) och övergången till gymnasieskolan. U42 SM 8501.

Övrigt

Emanuelsson, I. Eleverna siktar på poäng i stället för kunskaper. Välfärdsbulletinen, nr 2/1984, s 10-12.

Emanuelsson, I. Vad innebär det att "klara sig" i en skola för alla? Välfärdsbulletinen, nr 3/1984, s 17-19.

Utvärdering genom uppföljning av elever (UGU). Information om skolforskning 1983:4. Skolöverstyrelsen.

Evaluation through follow-up of students (UGU). School Research Newsletter 1983:4. Skolöverstyrelsen.

RAPPORTFÖRTECKNING

Från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, har under 1985 hittills följande rapporter utkommit:

1. William-Olsson, I., Colven, R. & Söderlund, A. Livet i barnstugorna. En slutrapport från MAFF-projektet.
2. Sjunnesson, A-M. Att bo i Långsjö och Herrängen. En beskrivning av ett bostadsområde inom FAST-projektet.
3. Malmros, A. På väg mot åldersintegrerad undervisning?

J "september-rapporten" sid 7
stör ett ifyllt familje-inkomst
från 87 % av eleverna.
Vilken är Sverre!

Väl mött med KONTAKTPERSONER?

